

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MACIEJ SZPUNAR
prednesené 3. septembra 2020¹

Vec C-485/19

LH
proti
PROFI CREDIT Slovakia, s. r. o.

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Krajský súd v Prešove (Slovensko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Smernica 93/13/EHS – Smernica 2008/48/ES – Ochrana spotrebiteľov – Zmluvy o spotrebiteľskom úvere – Bezdôvodné obohatenie poskytovateľa úveru z dôvodu platby na základe neoprávnenej zmluvnej podmienky – Povinnosť preukázať, že poskytovateľ úveru sa neoprávnene obohatil úmyselne – Dôkazné bremeno spočívajúce na spotrebiteľovi – Požiadavky na informácie, ktoré musia byť uvedené v zmluve – Zrušenie určitých požiadaviek na základe judikatúry Súdneho dvora – Povinnosť vnútroštátneho súdu vykladať predchádzajúce znenie vnútroštátnej právnej úpravy v súlade s judikatúrou Súdneho dvora“

I. Úvod

1. Na Súdny dvor bolo v poslednom čase podaných viacero návrhov na začatie prejudiciálneho konania, ktoré sa týkajú obmedzenia ochrany, ktorú spotrebiteľom priznáva právo Únie, v čase.² Súdny dvor objasnil niekoľko aspektov, ktoré sa týkajú konštatovania porušenia práv spotrebiteľov a dôsledkov, ktoré z neho treba vyvodiť, a teraz má rozhodnúť o otázkach súvisiacich s podávaním žalôb, ktorých cieľom je odstrániť následky porušenia týchto práv.

2. Prejednávaný návrh na začatie prejudiciálneho konania je súčasťou tejto línie judikatúry. Štyrmi zo šiestich prejudiciálnych otázok totiž vnútroštátny súd požaduje od Súdneho dvora objasnenie, na základe ktorého bude môcť rozhodnúť o tom, či je v súlade s právom Únie režim premlčania, ktorý sa podľa slovenského práva uplatní na žaloby spotrebiteľov.

¹ Jazyk prednesu: francúzština.

² Pozri návrhy, ktoré som predniesol v spojených veciach Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale (C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:181). Pozri tiež rozsudok zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578).

3. V súlade s požiadavkou Súdneho dvora sa tieto návrhy obmedzia na analýzu prvých dvoch prejudiciálnych otázok. Vnútroštátny súd sa týmito otázkami pýta, či sú zlučiteľné s právom Únie vnútroštátne ustanovenia, ktoré po prvé upravujú trojročnú premlčaciu lehotu, ktorá sa počíta od okamihu bezdôvodného obohatenia, a po druhé desaťročnú premlčaciu lehotu, ktorá sa však uplatní, iba ak spotrebiteľ preukáže, že bezdôvodné obohatenie bolo úmyselné.

II. Právny rámec

A. Právo Únie

1. Smernica 93/13/EHS

4. Článok 6 ods. 1 smernice 93/13/EHS³ stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

2. Smernica 2008/48/ES

5. Smernica 2008/48/ES⁴ má v zmysle článku 1 za cieľ harmonizovať určité aspekty zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú zmlúv o spotrebiteľskom úvere.

6. Článok 3 písm. i) smernice 2008/48 vymedzuje pojem „ročná percentuálna miera nákladov“ (RPMN) ako „celkové náklady spotrebiteľa spojené s úverom, vyjadrené ako percento ročne z celkovej výšky úveru, prípadne vrátane nákladov v súlade s článkom 19 ods. 2“.

7. Článok 10 smernice 2008/48, nazvaný „Informácie, ktoré má obsahovať zmluva o úvere“, v odseku 2 stanovuje:

„Zmluva o úvere zrozumiteľne a stručne uvádza:

...

- g) [RPMN] a celkovú čiastku, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, vypočítané v čase uzavretia zmluvy o úvere; uvedú sa všetky predpoklady použité na výpočet tejto miery;
- h) výšku, počet a frekvenciu splátok spotrebiteľa a prípadne poradie, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami úveru na účely splatenia;

³ Smernica Rady z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).

⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (Ú. v. EÚ L 133, 2008, s. 66).

- i) v prípade amortizácie istiny na základe zmluvy o úvere s dobou určitou právo spotrebiteľa vyžiadať si výpis z účtu vo forme amortizačnej tabuľky, a to bezplatne a kedykoľvek počas celej dĺžky trvania zmluvy o úvere.

Amortizačná tabuľka uvádza splátky, ktoré sa majú zaplatiť, a lehoty a podmienky ich úhrady; táto tabuľka obsahuje rozpis každej splátky s uvedením amortizácie istiny, úrokov vypočítaných na základe úrokovej sadzby úveru a prípadne i dodatočné náklady; ak úroková sadzba nie je fixná alebo sa dodatočné náklady podľa zmluvy o úvere môžu zmeniť, amortizačná tabuľka zrozumiteľne a stručne uvádza, že údaje v nej uvedené budú platné len do najbližšej zmeny úrokovej sadzby úveru alebo dodatočných nákladov v súlade so zmluvou o úvere;

...“

B. Slovenské právo

8. Podľa § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka sú nekalé podmienky uvedené v zmluve uzatvorenej so spotrebiteľom neplatné.

9. § 107 tohto zákonníka stanovuje:

„(1) Právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil.

(2) Najneskôr sa právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia premlčí za tri roky, a ak ide o úmyselné bezdôvodné obohatenie, za desať rokov odo dňa, keď k nemu došlo.

...“

10. § 451 ods. 2 uvedeného zákonníka vymedzuje „bezdôvodné obohatenie“ ako „majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov“.

11. Zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení platnom v spore vo veci samej (ďalej len „zákon č. 129/2010“) preberá do slovenského práva smernicu 2008/48.

12. Podľa § 11 ods. 1 zákona č. 129/2010 sa spotrebiteľský úver „považuje za bezúročný a bez poplatkov“, ak príslušná zmluva neobsahuje najmä náležitosti podľa § 9 ods. 2 písm. a) až k) tohto zákona alebo je v nej uvedená nesprávna RPMN v neprospech spotrebiteľa.

III. Skutkové okolnosti sporu v veci samej, konanie na Súdnom dvore a prejudiciálne otázky

13. V roku 2011 žalobca vo veci samej a úverová inštitúcia PROFI CREDIT Slovakia, s. r. o., uzatvorili zmluvu o spotrebiteľskom úvere vo výške 1 500 eur.

14. Keď už mal žalobca vo veci samej splatený celý úver, t. j. sumu 3 698,40 eura, vo februári 2017 ho právnik informoval, že zmluvná podmienka týkajúca sa odkladu splátok je nekalá a že mu boli poskytnuté chybné údaje o RPMN.

15. V máji 2017 žalobca vo veci samej podal žalobu o vrátenie poplatku, ktorý mu bol podľa jeho názoru účtovaný neoprávnene. Spoločnosť PROFI CREDIT Slovakia sa na svoju obhajobu odvolávala na premlčanie procesnej legitimácie dotknutej osoby.

16. Vnútroštátny súd, na ktorý bolo podané odvolanie,⁵ sa domnieva, že určité skutočnosti naznačujú, že dotknutá úverová zmluva môže byť v rôznych ohľadoch v rozpore s ustanoveniami práva Únie, ktoré sa uplatnia v oblasti spotrebiteľských úverov.⁶

17. Prvou skutočnosťou je to, že podľa spornej zmluvy si spoločnosť PROFI CREDIT Slovakia mohla od prvého dňa zmluvného vzťahu účtovať poplatok vo výške 367,49 eura za to, že spotrebiteľovi v budúcnosti umožní odklad splátok úveru. Z dôvodu uplatnenia tohto poplatku žalobca vo veci samej nedostal dojednanú sumu 1 500 eur, ale zostatkovú sumu 1 132,51 eura, t. j. o 24 % menej, hoci ani nebolo isté, či tento spotrebiteľ využije spoplatnenú možnosť odkladu splátok. Vnútroštátny súd uvádza, že tento poplatok bol nekalý, a podľa všetkého sa domnieva, že poskytovateľ úveru si ho účtoval na základe nekalej podmienky. Okrem iného poukazuje na rozsudok Radlinger a Radlingerová⁷, v ktorom Súdny dvor rozhodol, že článok 10 ods. 2 smernice 2008/48 sa má vykladať v tom zmysle, že celková výška úveru a výška čerpania úveru označujú celkovú sumu, ktorá bola daná k dispozícii spotrebiteľovi. Súdny dvor spresnil, že z toho treba vylúčiť sumy, ktoré si poskytovateľ úveru účtuje na úhradu nákladov súvisiacich s predmetným úverom a ktoré nie sú tomuto spotrebiteľovi reálne vyplatené.

18. Druhou skutočnosťou je to, že RPMN uvedená v zmluve (66,31 %) je nižšia než úroková sadzba (70 %), čo by mohlo súvisieť s tým, že RPMN nebola vypočítaná na základe sumy, ktorú spoločnosť PROFI CREDIT Slovakia skutočne vyplatila. Vnútroštátny súd spresňuje, že podľa slovenského práva je sankciou za nesprávne uvedenie RPMN to, že poskytovateľ úveru stratí nárok na zaplatenie úrokov a poplatkov spojených s úverom.

19. Vnútroštátny súd ďalej uvádza, že slovenská právna úprava stanovuje pre žaloby podávané spotrebiteľmi dva druhy premlčacích lehôt, a to subjektívnu premlčaciu lehotu a objektívnu premlčaciu lehotu.

20. Subjektívna premlčacia lehota trvá dva roky a začína plynúť v okamihu, keď sa spotrebiteľ dozvie o bezdôvodnom obohatení.⁸ Zdá sa, že táto lehota bola v prejednávanej veci dodržaná. Žalobca vo veci samej sa totiž o predmetnej ujme dozvedel vo februári 2017 a žalobu podal v máji 2017.

⁵ V návrhu na začatie prejudiciálneho konania v tomto ohľade nie je spresnené, aké rozhodnutie bolo prijaté v prvostupňovom konaní. Spoločnosť PROFI CREDIT Slovakia však vo svojich písomných pripomienkach uvádza, že prvostupňový súd rozhodol, že úverová zmluva uzatvorená medzi účastníkmi konania neobsahuje súhlas týkajúci sa RPMN, a teda úver je bezúročný a bez poplatkov, v dôsledku čoho nariadil spoločnosti PROFI CREDIT Slovakia vrátiť spotrebiteľovi sumu, ktorú zaplatil nad rámec výšky úveru.

⁶ Chcem poukázať na to, že piata a šiesta prejudiciálna otázka sa týka dôsledkov rozsudkov Súdneho dvora, v ktorých ide o výklad článku 10 ods. 2 smernice 2008/48. Tieto otázky sú položené v súvislosti s porušeniami práva Únie, ktoré sú odlišné od tých, ktorých sa týkajú prvé štyri otázky. Ako totiž pripúšťa vnútroštátny súd, ide o možný právny dôvod na vrátenie poplatku požadovaného žalobcom vo veci samej, ktorý sa líši od predmetu prvých štyroch otázok.

⁷ Rozsudok z 21. apríla 2016, C-377/14, EU:C:2016:283.

⁸ Pozri § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

21. Objektívna premlčacia lehota začína plynúť v okamihu, keď k bezdôvodnému obohateniu skutočne došlo, a jej dĺžka je rôzna:⁹ podľa slovenských právnych predpisov je to desať rokov v prípade úmyselného obohatenia a tri roky v prípade neúmyselného obohatenia.¹⁰ Táto druhá lehota už v prejednávanej veci podľa všetkého uplynula; od zaplatenia dotknutého poplatku (pravdepodobne v priebehu roku 2011) do podania žaloby žalobcom vo veci samej (v máji 2017) uplynuli viac než tri roky.

22. Vnútroštátny súd v tejto súvislosti uvádza, že slovenské súdy uplatňovali ustanovenia o premlčacej lehote v prospech spotrebiteľov. Tieto súdy vykládali úmyselnosť bezdôvodného obohatenia „pružne“ a v dôsledku toho uplatňovali desaťročnú objektívnu premlčaciu lehodu. Tento prístup však bol spochybnený rozhodnutím, ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky vydal 18. októbra 2018. Podľa tohto rozhodnutia, ktoré je založené najmä na analógii s definíciou „zavinenia“ v zákone 300/2005 Z. z., Trestný zákon,¹¹ musí žalobca, ktorý sa dovoláva osobitnej desaťročnej objektívnej premlčacej lehoty, ktorá sa týka „úmyselného“ bezdôvodného obohatenia, preukázať, že poskytovateľ úveru mal skutočne v úmysle neoprávnene sa obohatiť na jeho úkor. Ak to nepreukáže, treba uplatniť všeobecnú objektívnu premlčaciu lehodu v trvaní troch rokov. Podľa zákona č. 99/1963 Zb., Občiansky súdny poriadok, v znení uplatniteľnom na skutkové okolnosti sporu vo veci samej, sú však súdy nižšieho stupňa viazané judikatúrou vyplývajúcou z rozhodnutia z 18. októbra 2018.

23. Za týchto okolností Krajský súd v Prešove (Slovensko) uznesením z 12. júna 2019, ktoré bolo Súdnemu dvoru doručené 25. júna 2019, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru šesť prejudiciálnych otázok, z ktorých prvé dve, ktorými sa chce Súdny dvor zaoberať,¹² znejú takto:

- „1. Má sa článok 47 Charty základných práv Európskej únie [(ďalej len ‚Charta‘)] a implicitne právo spotrebiteľa na účinný prostriedok súdnej ochrany vykladať tak, že mu odporuje právna úprava v § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka o premlčaní práva spotrebiteľa v trojročnej objektívnej premlčacej dobe, podľa ktorej sa právo spotrebiteľa na vrátenie plnenia z neprijateľnej zmluvnej podmienky premlčí aj v prípade, že spotrebiteľ sám nedokáže vyhodnotiť neprijateľnú zmluvnú podmienku, a toto premlčanie uplynie aj za stavu, že spotrebiteľ o povahe neprijateľnej zmluvnej podmienky nevedel?
2. Ak je právna úprava premlčania práva spotrebiteľa v trojročnej objektívnej dobe aj napriek jeho nevedomosti v súlade s článkom 47 Charty a princípom efektivity, potom sa pre tento prípad predkladajúci súd pýta, či:

⁹ Pozri § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

¹⁰ Chcem poukázať na to, že vnútroštátny súd uvádza, že táto trojročná objektívna premlčacia lehota sa uplatní v prípade „nedbanlivostného“ obohatenia. Toto kritérium však v § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka nie je uvedené. Túto informáciu napokon popiera slovenská vláda vo svojich písomných pripomienkach. Desaťročná objektívna premlčacia lehota v každom prípade podľa všetkého predstavuje výnimku v porovnaní s trojročnou lehotou, na uplatnenie ktorej sa vzťahujú menej prísne požiadavky, pokiaľ ide o osobu, ktorá sa bezdôvodne obohatila.

¹¹ Vnútroštátny súd sa domnieva, že táto analógia je „neprijateľná“, lebo prostriedky, ktoré má k dispozícii prokuratúra a polícia v rámci trestného konania, sa v nijakom prípade nedajú porovnať s prostriedkami neinformovaného spotrebiteľa. Slovenská vláda však v písomných pripomienkach tvrdí, že keď vnútroštátny súd poukazuje na túto analógiu s trestným právom v rozhodnutí z 18. októbra 2018, skresľuje tým cieľ sledovaný Najvyšším súdom Slovenskej republiky, ktorým nebolo určiť, kto má znášať dôkazné bremeno, ale vymedziť pojmy „zavinenie“ a „úmyselné zavinenie“.

¹² Pozri bod 3 vyššie. Tretia až šiesta prejudiciálna otázka nie sú v týchto návrhoch uvedené. Pre úplnosť chcem poukázať na to, že tretia a štvrtá otázka sa týkajú okolností, ktoré musí žalobca preukázať, aby sa mohol dovolávať desaťročnej objektívnej premlčacej lehoty. Piata a šiesta otázka sa týkajú výkladu v súlade s právom Únie poskytnutého súdmi členského štátu v prípade vnútroštátnej normy, ktorá bola vyhlásená za nezlučiteľnú s požiadavkami článku 10 ods. 2 písm. h) a i) smernice 2008/48, ako aj prípadného priameho účinku tohto ustanovenia za takých okolností ako v spore vo veci samej.

Odporuje článku 47 Charty a princípu efektivity taká vnútroštátna prax, podľa ktorej je na spotrebiteľovi dôkazné bremeno preukázať na súde vedomosť osôb konajúcich za veriteľa, že veriteľ porušuje práva spotrebiteľa, v danej veci vedomosť o tom, že neuvedením správnej [RPMN] veriteľ poruší zákonné pravidlo, a tiež vedomosť, že v takomto prípade je úver bezúročný, a že prijatím úrokov sa veriteľ bezdôvodne obohatí.“

IV. Analýza

24. Prvou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či smernice 93/13 a 2008/48, článok 47 Charty, ako aj zásada efektivity bránia tomu, aby sa pri žalobe o vydanie plnení uskutočnených na základe zmluvnej podmienky vyhlásenej za nekalú uplatnila trojročná premlčacia lehota, ktorá začína plynúť okamihom bezdôvodného obohatenia, t. j. v okamihu uskutočnenia týchto plnení. Druhou otázkou sa uvedený súd pýta, či akty práva Únie a zásada efektivity bránia tomu, aby sa desaťročná premlčacia lehota, ktorá rovnako začína plynúť v okamihu, keď dôjde k bezdôvodnému obohateniu, uplatnila len v prípade, že spotrebiteľ preukáže úmyselnosť obohatenia.

25. Formulácia týchto dvoch otázok môže vyvolať určité pochybnosti, pokiaľ ide o ich súvislosť, kontext a predmet. Tieto pochybnosti sú napokon do istej miery vyjadrené v pripomienkach niektorých účastníkov konania, ktorí spochybňujú prípustnosť týchto otázok. Najprv teda uvediem niekoľko úvodných poznámok a následne tieto otázky preskúmam z hľadiska vecnej prípustnosti.

A. Úvodné poznámky k prejudiciálnym otázkam

1. O súvislosti medzi prvými dvoma prejudiciálnymi otázkami

26. Treba poznamenať, že súvislosť medzi prvou a druhou prejudiciálnou otázkou nie je veľmi jasná.

27. Podľa vnútroštátneho súdu sa druhá otázka položí len vtedy, ak je odpoveď na prvú otázku záporná. Podľa jeho názoru sa totiž treba druhou otázkou zaoberať, len ak právo Únie nebráni uplatneniu trojročnej premlčacej lehoty, t. j. ak je právo spotrebiteľa podať žalobu o vydanie plnenia premlčané v lehote troch rokov od bezdôvodného obohatenia.

28. V prejednávanej veci sa zdá, že od zaplatenia sporného poplatku do podania žaloby žalobcom vo veci samej uplynuli viac ako tri roky. Vnútroštátny súd okrem toho uvádza, že je v zásade nemožné, aby žalobca vo veci samej preukázal úmyselnosť bezdôvodného obohatenia a mohol sa tak domáhať uplatnenia objektívnej premlčacej lehoty desať rokov.

29. Za týchto okolností trojročná objektívna premlčacia lehota podľa všetkého už uplynula. Ak sa uplatní táto lehota, právo žalobcu vo veci samej podať žalobu o vydanie plnenia je *a priori* premlčané. Nebolo by to tak, keby sa vychádzalo z toho, že voči žalobcovi vo veci samej nie je možné uplatniť vnútroštátne ustanovenia upravujúce trojročnú objektívnu premlčaciu lehotu (prvá otázka) alebo ustanovenia, ktoré podľa vnútroštátneho súdu stanovujú nadmerné dôkazné bremeno, pokiaľ ide o objektívnu premlčaciu lehotu v trvaní desiatich rokov (druhá otázka), a to z dôvodu ich nesúladu s právom Únie. Z formulácie otázok vyvodzujem, že v prvom prípade má

vnútroštátny súd v úmysle podľa všetkého neuplatniť na žalobu podanú žalobcom vo veci samej nijakú objektívnu premlčaciu lehotu. Naopak, v druhom prípade by sa žalobca vo veci samej mohol dovolávať desaťročnej premlčacej lehoty.

30. V dôsledku toho preskúmam prvú a druhú prejudiciálnu otázku v poradí, v akom ich vnútroštátny súd položil.

2. O kontexte prvých dvoch prejudiciálnych otázok

31. V prvých dvoch otázkach, ktoré položil vnútroštátny súd, nie sú okrem Charty uvedené nijaké iné akty práva Únie. Z odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania a najmä z judikatúry Súdneho dvora, ktorá je v ňom citovaná, však vyplýva, že podľa vnútroštátneho súdu úverová zmluva uzatvorená medzi účastníkmi konania vo veci samej patrí do pôsobnosti smerníc 93/13 a 2008/48 a že žaloba podaná žalobcom vo veci samej súvisí s týmito smernicami. Rovnako Európska komisia skúma tieto dve otázky z hľadiska smernice 93/13 a slovenská vláda z hľadiska smerníc 93/13 a 2008/48.

32. Na to, aby som tieto dve otázky uviedol do ich kontextu, treba konštatovať, že sa týkajú hraníc procesnej autonómie členských štátov, pokiaľ ide o podmienky podávania žalôb na základe porušenia ustanovení práva Únie v oblasti ochrany spotrebiteľov.

33. Smernica 93/13 ani smernica 2008/48 však také podmienky neupravuje. Podľa zásady procesnej autonómie majú byť stanovené v právnom poriadku jednotlivých členských štátov, avšak nesmú byť menej priaznivé ako podmienky, ktoré sa vzťahujú na podobné situácie podliehajúce vnútroštátnemu právu (zásada ekvivalencie), a nesmú v praxi znemožňovať alebo nadmerne sťažovať výkon práv, ktoré spotrebiteľom priznáva právo Únie (zásada efektivity).

34. Uvádzam ešte na úvod, že vnútroštátny súd od Súdneho dvora nepožaduje objasnenie, na základe ktorého by mohol rozhodnúť o tom, či je slovenský režim premlčania v súlade so zásadou ekvivalencie. V každom prípade nič nenaznačuje, že by išlo o osobitný režim platný pre žaloby podané na základe práva Únie. Nie je teda dôvod domnievať sa, že by zásada ekvivalencie v prejednávanej veci nebola dodržaná.

35. Ďalej čo sa týka zásady efektivity, formulácia prejudiciálnych otázok môže naznačovať, že vnútroštátny súd od Súdneho dvora žiada, aby sa k tejto zásade vyjadril výlučne v rámci druhej otázky. Prvá otázka totiž neobsahuje nijaký výslovný odkaz na túto zásadu. Vnútroštátny súd však v úvodnej vete druhej otázky uvádza, že túto otázku kladie len pre prípad, že by trojročná objektívna premlčacia lehota bola v súlade so zásadou efektivity.

36. Za týchto okolností sa treba zaoberať dôvodmi, pre ktoré vnútroštátny súd položil tieto dve otázky, z hľadiska zásady efektivity a zároveň článku 47 Charty.

37. Súdny dvor vo svojej nedávnej judikatúre, ktorá sa týka procesnej autonómie a smernice 93/13, odkazuje skôr na zásadu ekvivalencie a na právo na účinný prostriedok nápravy¹³ – alebo zriedkavejšie na účinnú súdnu ochranu¹⁴ – než na zásadu ekvivalencie a na

¹³ Pozri rozsudky z 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, bod 57), a z 3. apríla 2019, Aqua Med (C-266/18, EU:C:2019:282, bod 47). Pozri tiež uznesenie z 28. novembra 2018, PKO Bank Polski (C-632/17, EU:C:2018:963, bod 43).

¹⁴ Pozri rozsudok z 31. mája 2018, Sziber (C-483/16, EU:C:2018:367, bod 35).

zásadu efektivity. Okrem toho je ťažké určiť spôsob, akým sa požiadavky plynúce z článku 47 Charty zosúladiť z požiadavkami, ktoré vyplývajú zo zásady efektivity, v súvislosti so smernicami v oblasti ochrany spotrebiteľov.¹⁵

38. Keď však Súdny dvor vo svojej judikatúre odkázal na právo na účinný prostriedok nápravy, zameral sa na to, či procesné podmienky stanovené vo vnútroštátnom práve z hľadiska článku 47 Charty nemajú za následok nezanedbateľné riziko, že spotrebiteľa odradia od toho, aby si účinne uplatnil svoje práva na súde, na ktorý sa obrátil predajca alebo dodávateľ.¹⁶ Ako som už uviedol v súvislosti s premlčacími lehotami,¹⁷ z tohto hľadiska sa dá prístup založený na práve na účinný prostriedok nápravy alebo na súdnej ochrane ťažko odlišiť od prístupu založeného na zásade efektivity.¹⁸

39. Domnievam sa však, že použitie zásady efektivity je viac prispôbené výzvam, ktoré vyplývajú z takých lehôt, keďže režim premlčania treba posudzovať ako celok v podobe, ktorú mu dal vnútroštátny zákonodarcu, vo vzťahu k tomu, že sekundárne právo v oblasti ochrany spotrebiteľov v tomto smere nič nestanovuje, pokiaľ ide o žaloby o vydanie plnení uskutočnených na základe zmluvných podmienok, ktoré sú v rozpore s právom Únie.

40. Z dôvodov, ktoré som práve uviedol, preskúmam prvú a druhú prejudiciálnu otázku z hľadiska zásady efektivity.

3. O predmete týchto otázok

41. Zdá sa, že medzi formuláciou prvej a druhej otázky existuje určitý rozpor v tom zmysle, že tieto otázky opisujú žalobu, na ktorú sa vzťahujú dotknuté premlčacie lehoty.

42. Zatiaľ čo prvá otázka sa výslovne týka premlčacej lehoty, ktorá sa uplatní na „právo spotrebiteľa na vrátenie plnenia z neprijateľnej zmluvnej podmienky“, druhá otázka odkazuje na premlčaciu lehotu, ktorá sa uplatní na žalobu založenú na tom, že poskytovateľ úveru neuviedol „správnu“ RPMN, čím porušil pravidlo a bezdôvodne sa obohatil výberom úrokov. V tejto súvislosti treba na jednej strane zdôrazniť, že vnútroštátny súd vysvetľuje, že uvedenie nesprávnej RPMN sa trestá odrazujúcou sankciou voči poskytovateľovi úveru, t. j. okrem iného tým, že poskytovateľ úveru stráca nárok na *zaplatenie poplatkov*. Z vnútroštátnej právnej úpravy vyplýva, že to isté platí pre právo poskytovateľa úveru na *zaplatenie úrokov*. Na druhej strane žalobca vo veci samej navrhuje sankciu – vrátenie poplatku – a ako naznačuje formulácia druhej otázky, vrátenie úrokov, ktoré zaplatil poskytovateľovi úveru.

43. Prvá otázka tak môže odkazovať na smernicu 93/13 a druhá otázka na smernicu 2008/48.

¹⁵ Pozri návrhy, ktoré som predniesol v spojených veciach Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale (C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:181, bod 65 a poznámku 19). Pozri tiež SZPUNAR, M.: Quelques aspects procéduraux de la protection des consommateurs contre les clauses abusives: le contrôle d'office dans le cadre des procédures accélérées et simplifiées. In: PASCHALIDIS, P., WILDEMEERSCH, J. (dir.): *L'Europe au présent! Liber amicorum Melchior Wathelet*. Bruxelles: Bruylant, 2018, s. 699 až 701.

¹⁶ Pozri rozsudky z 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, bod 61), a z 3. apríla 2019, Aqua Med (C-266/18, EU:C:2019:282, bod 54). Pozri tiež uznesenie z 28. novembra 2018, PKO Bank Polski (C-632/17, EU:C:2018:963, bod 45).

¹⁷ Pozri návrhy, ktoré som predniesol v spojených veciach Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale (C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:181, bod 65 a poznámku 19).

¹⁸ Je pravda, že keď Súdny dvor v jednom zo svojich rozsudkov odkázal na účinnú súdnu ochranu, zdôraznil okrem iného dôležitosť určenia, či vnútroštátna právna úprava neprimerane nezasahuje do práva spotrebiteľa na účinnú súdnu ochranu. Pozri rozsudok z 31. mája 2018, Sziber (C-483/16, EU:C:2018:367, body 51 a 52). Treba však poukázať na to, že odkazy na judikatúru uvedené v tomto rozsudku sa týkajú najmä judikatúry v oblasti zásady efektivity, zatiaľ čo jediným cieľom časti týkajúcej sa neprimeraného zásahu do účinnej súdnej ochrany je dosiahnuť rovnováhu medzi záujmami spotrebiteľov a riadnym výkonom spravodlivosti.

44. Toto chápanie uvedených dvoch otázok je odrazom obsahu návrhu na začatie prejudiciálneho konania. V odôvodnení návrhu na začatie prejudiciálneho konania totiž vnútroštátny súd uvádza, že okrem nadmerného poplatku nesprávna RPMN podľa všetkého tiež predstavuje porušenie pravidiel v oblasti poskytovania úverov spotrebiteľom. Vnútroštátny súd tak uvádza dva dôvody, pre ktoré úverová zmluva uzatvorená medzi účastníkmi konania vo veci samej môže byť v rozpore s ustanoveniami práva Únie, ktoré sa uplatnia v oblasti spotrebiteľských úverov.¹⁹

45. Prvé dve prejudiciálne otázky sa však podľa všetkého týkajú premlčacích lehôt, ktoré sa uplatnia na tú istú žalobu podanú žalobcom vo veci samej na slovenské súdy. Zdá sa, že na túto žalobu sa vzťahuje režim bezdôvodného obohatenia upravený v slovenskom práve, a ja sa domnievam, že v prípadoch uvedených v týchto dvoch otázkach je dôvod bezdôvodného obohatenia rovnaký. Pokiaľ ide o druhú otázku, treba sa preto zamerať na to, či smernice 93/13 a 2008/48 kladú dôraz na úmyselnosť obohatenia predajcu alebo dodávateľa. Nedá sa však vylúčiť, že v prejednávanej veci môže sporná zmluvná podmienka vyvolávať účinky, ktoré sú v rozpore so smernicami 93/13 a 2008/48. Z tohto dôvodu preskúmam obe otázky z hľadiska týchto dvoch smerníc.

46. Najprv posúdim prípustnosť prvej a druhej prejudiciálnej otázky (časť B). S cieľom poskytnúť na ne užitočnú odpoveď následne uvediem po prvé všeobecné úvahy týkajúce sa procesnej autonómie členských štátov, pokiaľ ide o premlčanie žalôb o vydanie plnenia v súvislosti so smernicami v oblasti ochrany spotrebiteľov (časť C), a po druhé preskúmam tieto otázky v poradí, ktoré určil vnútroštátny súd (časti D a E).

B. O prípustnosti

47. Spoločnosť PROFI CREDIT Slovakia tvrdí, že nezrovnalosť v postupe, ktorým vnútroštátny súd položil Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky, spočívajúca v tom, že nemala možnosť vyjadriť sa k dôvodom prerušenia konania, predstavuje porušenie práva účastníkov konania na spravodlivé súdne konanie.

48. Okrem toho sa najmä prvá a druhá prejudiciálna otázka v skutočnosti týkajú výkladu ustanovení vnútroštátneho práva, lebo nijaké ustanovenie práva Únie neharmonizuje právne predpisy členských štátov v oblasti premlčania. Navyše článok 51 Charty obmedzuje uplatnenie tohto nástroja na situácie, v ktorých členské štáty vykonávajú právo Únie. Nakoniec tieto otázky nie sú užitočné na účely rozhodnutia sporu vo veci samej.

49. Slovenská vláda sa domnieva, že v rozsahu, v akom sa návrh na začatie prejudiciálneho konania týka prvej otázky, nespĺňa požiadavky článku 94 písm. c) Rokovacieho poriadku Súdneho dvora. V návrhu totiž nie je uvedené, prečo má vnútroštátny súd pochybnosti o súlade všeobecnej trojročnej objektívnej premlčacej lehoty s právom Únie. Okrem toho ak by bola prvá otázka neprípustná, nebol by nijaký dôvod zaoberať sa najmä druhou otázkou.

50. Nesúhlasím s výhradami spoločnosti PROFI CREDIT Slovakia ani s výhradami slovenskej vlády.

¹⁹ Pozri body 17 a 18 vyššie.

51. V prvom rade, pokiaľ ide o pochybnosti spoločnosti PROFI CREDIT Slovakia v súvislosti s tým, či vnútroštátny súd postupoval náležite, Súdnemu dvoru neprislúcha preverovať, či bolo rozhodnutie o podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania prijaté v súlade s vnútroštátnymi pravidlami o organizácii súdov a o súdnych konaniach.²⁰

52. Ďalej čo sa týka výhrady spoločnosti PROFI CREDIT Slovakia vo vzťahu k prejudiciálnym otázkam, ktoré sa údajne netýkajú práva Únie, je pravda, že v prvých dvoch otázkach nie je okrem Charty spomenutý nijaký iný akt práva Únie. Ako som však už uviedol v bodoch 31 až 33 vyššie, cieľom týchto dvoch otázok je získať objasnenie, na základe ktorého by vnútroštátny súd mohol rozhodnúť o tom, či sú vnútroštátne ustanovenia týkajúce sa premlčacích lehôt prijaté na základe zásady procesnej autonómie v súlade so smernicami 93/13 a 2008/48.²¹

53. Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora však vyplýva, že výlučne vnútroštátnemu súdu, ktorému bol spor predložený a ktorý musí prevziať zodpovednosť za vydané súdne rozhodnutie, prislúcha, aby s prihliadnutím na osobitosti veci posúdil tak nevyhnutnosť rozhodnutia v prejudiciálnom konaní na vydanie svojho rozsudku, ako aj relevantnosť otázok, ktoré kladie Súdnemu dvoru.²²

54. Z toho vyplýva, že na otázky položené vnútroštátnymi súdmi sa vzťahuje domnienka relevantnosti a Súdny dvor môže odmietnuť odpovedať na tieto otázky, len ak sa ukáže, že požadovaný výklad nemá nijakú súvislosť s realitou alebo s predmetom sporu vo veci samej, ak má problém hypotetickú povahu alebo ak Súdny dvor nepozná skutkové a právne okolnosti potrebné na to, aby na otázky poskytol užitočnú odpoveď. Vzhľadom na úvahy uvedené v bodoch 31 až 33 vyššie však taký záver v prejednávanej veci neplatí.

55. Nakoniec, čo sa týka výhrady uvedenej slovenskou vládou, odôvodnenie, na základe ktorého vnútroštátny súd položil prvú otázku, nie je síce prototypom zrozumiteľnosti, avšak umožňuje pochopiť pochybnosti, z ktorých táto otázka vychádza.

56. Ako som totiž uviedol v bode 29 vyššie, na žalobu, ktorú podal žalobca vo veci samej, sa v zásade vzťahuje objektívna premlčacia lehota tri roky. Zdá sa však, že uvedená lehota v prejednávanej veci už uplynula. Aby táto žaloba nebola premlčaná, treba vychádzať z toho, že uvedená lehota sa na žalobcu vo veci samej neuplatní. Jej neuplatniteľnosť môže vyplývať z nesúladu tejto lehoty s právom Únie. Vnútroštátny súd v tejto súvislosti uvádza, že pokiaľ ide o desaťročnú premlčaciu lehotu, prostredníctvom ktorej slovenské súdy zabezpečujú ochranu spotrebiteľov v súlade s judikatúrou, ktorá vyplýva z rozsudku Gutiérrez Naranjo a i.²³, trojročná lehota je pre spotrebiteľa nevýhodná a obmedzuje jeho práva, dokonca ho ich niekedy až zbavuje. Vnútroštátny súd sa tak podľa všetkého domnieva, že trojročná objektívna premlčacia lehota môže v praxi znemožniť výkon práv, ktoré spotrebiteľom priznáva právo Únie, alebo prinajmenšom že táto lehota má za následok nezanedbateľné riziko, že spotrebiteľa odradí od toho, aby si účinne uplatnil svoje práva na vnútroštátnom súde.

²⁰ Pozri najmä rozsudok z 26. júna 2019, Addiko Bank (C-407/18, EU:C:2019:537, bod 37 a citovanú judikatúru).

²¹ V tejto súvislosti chcem poukázať na to, že výklad, podľa ktorého sa Charta vzťahuje aj na vnútroštátne ustanovenia prijaté na základe zásady procesnej autonómie, potvrdzuje línia judikatúry, v rámci ktorej Súdny dvor odkazuje skôr na právo na účinný prostriedok nápravy [pozri rozsudky z 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, bod 57), a z 3. apríla 2019, Aqua Med (C-266/18, EU:C:2019:282, bod 47)] alebo na účinnú súdnu ochranu [pozri rozsudok z 31. mája 2018, Sziber (C-483/16, EU:C:2018:367, bod 35)], ktoré sú upravené v článku 47 Charty.

²² Rozsudok z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale (C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 46 a citovaná judikatúra).

²³ Rozsudok z 21. decembra 2016, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 75.

C. Procesná autonómia členských štátov a premlčanie žalôb o vydanie plnenia v súvislosti so smernicami v oblasti ochrany spotrebiteľov

1. O premlčaní žalôb o vydanie plnenia

57. Ako som už uviedol v bode 33 vyššie, vzhľadom na to, že normotvorca Únie nijako neupravil podmienky podávania žalôb o vrátenie súm vybratých na základe zmluvných podmienok, ktoré sú v rozpore so smernicami 93/13 a 2004/48, stanovenie takých podmienok prináleží členským štátom. Tie teda môžu pre také žaloby upraviť premlčacie lehoty.

58. Je pravda, že v rozsudku *Gutiérrez Naranjo a i.*²⁴ Súdny dvor rozhodol, že určenie nekalej povahy zmluvnej podmienky súdnym rozhodnutím v zásade musí viesť k navráteniu právnej a skutkovej situácie spotrebiteľa, v ktorej by sa nachádzal, ak by uvedená podmienka neexistovala. Ďalej konštatoval, že povinnosť vnútroštátneho súdu neuplatniť nekalú zmluvnú podmienku, ktorá ukladá zaplatenie súm, ktoré sa preukážu ako neoprávnené, má v zásade reštitučný účinok, ktorý sa vzťahuje na tieto isté sumy.

59. V návrhoch, ktoré som nedávno predniesol v spojených veciach *Raiffeisen Bank a BRD Groupe Sociétés Générales*²⁵, som však uviedol niekoľko tvrdení v prospech názoru, podľa ktorého tento rozsudok nebráni tomu, aby právo na podanie žaloby o vrátenie plnenia uskutočneného na základe nekalých podmienok mohlo byť premlčané. V tomto smere len pripomeniem, že Súdny dvor sa mal v tomto rozsudku vyjadriť k vnútroštátnej judikatúre, ktorá obmedzovala reštitučný účinok v čase, pričom rozlišoval medzi obmedzením účinkov výkladu ustanovenia práva Únie v čase a uplatnením procesnej podmienky, akou je primeraná premlčacia lehota.²⁶

60. To isté platí pre ďalšie rozsudky, v ktorých Súdny dvor rozhodol, že právo na podanie žaloby o vydanie plnenia na základe smerníc 93/13 a 2008/48 môže byť premlčané.

61. Platí to pre rozsudok *OPR-Finance*²⁷. Je pravda, že Súdny dvor konštatoval, že zásada efektivity bráni podmienke, podľa ktorej sa spotrebiteľ musí dovolať sankcie neplatnosti zmluvy o úvere spojenej s povinnosťou vrátiť istinu, ktorá je uplatniteľná v prípade porušenia povinnosti stanovenej v článku 8 smernice 2008/48 veriteľom, a to v trojročnej premlčacej lehote. Toto konštatovanie však treba chápať z hľadiska kontextu sporu, v rámci ktorého bol podaný návrh na začatie prejudiciálneho konania v uvedenej veci. V rámci konania o tejto žalobe podanej proti spotrebiteľovi totiž vnútroštátny súd nemohol *ex officio* namietaať neplatnosť úverovej zmluvy, a preto musel vyhovieť návrhu poskytovateľa úveru. Dôvodom bolo to, že nesúladi vnútroštátnej právnej úpravy vychádzal zo zákazu skúmať *ex officio* dodržanie povinnosti upravenej v článku 8 smernice 2008/48.²⁸

²⁴ Pozri rozsudok z 21. decembra 2016, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 61.

²⁵ C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:181, body 76 a 77.

²⁶ Pozri tiež v tomto zmysle rozsudok z 9. júla 2020, *Raiffeisen Bank a BRD Groupe Sociétés Générales* (C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 56).

²⁷ Rozsudok z 5. marca 2020, C-679/18, EU:C:2020:167, bod 36.

²⁸ V návrhoch v spojených veciach *Cofidis a OPR-Finance* (C-616/18 a C-679/18, EU:C:2019:975, body 62 až 70), generálna advokátka Kokott navyše konštatovala, že vnútroštátna prekluzívna lehota môže byť zlučiteľná so zásadou efektivity.

62. To isté platí pre rozsudok Cofidis²⁹, kde Súdny dvor v súvislosti so smernicou 93/13 rozhodol, že procesné ustanovenie, ktoré vnútroštátnemu súdu po uplynutí prekluzívnej lehoty zakazuje namietat' *ex offio* alebo na základe námietky spotrebiteľa nekalosť podmienky, ktorej výkon požaduje predajca alebo dodávateľ, je spôsobilé nadmerne sťažiť uplatnenie ochrany, ktorú táto smernica priznáva spotrebiteľom, v sporoch, v ktorých sú spotrebiteľia žalovaní.

63. Pokiaľ ide o slovenskú právnu úpravu, ktorú vnútroštátny súd výslovne uvádza v prejednávanej veci, nič nenaznačuje, že uplynutie objektívnych premlčacích lehôt zakazuje namietat' *ex offio* uvedenie nesprávnej RPMN, čím sa tento návrh na začatie prejudiciálneho konania odlišuje od návrhu, na základe ktorého bol vydaný rozsudok OPR-Finance³⁰. Podľa § 11 ods. 1 zákona č. 129/2010 sa zdá, že automatickou sankciou za uvedenie nesprávnej RPMN je to, že úver je bezúročný a bez poplatkov.

64. Okrem toho z tejto právnej úpravy nevyplýva, že uplynutie objektívnych premlčacích lehôt vnútroštátnemu súdu bráni v tom, aby *ex offio* namietal nekalú povahu zmluvných podmienok, čím sa tento návrh na začatie prejudiciálneho konania tiež líši od konania, v ktorom bol vydaný rozsudok Cofidis³¹. Podľa § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka sú totiž nekalé podmienky uvedené v zmluve uzatvorenej so spotrebiteľom neplatné. Komisia toto ustanovenie chápe v tom zmysle, že ide o absolútnu neplatnosť a že podľa slovenskej právnej náuky súd takú neplatnosť zohľadní aj bez návrhu účastníkov konania a bez časového obmedzenia. V každom prípade chcem poukázať na to, že § 107 Občianskeho zákonníka sa podľa všetkého netýka žalôb o určenie nekalej povahy zmluvných podmienok, ale len žalôb o vydanie plnenia, na ktoré sa vzťahuje režim bezdôvodného obohatenia.

2. O hraniciach procesnej autonómie členských štátov

65. To, že členské štáty môžu pri žalobách o vydanie plnenia stanoviť premlčacie lehoty, neznamená, že majú v tomto smere neobmedzenú právomoc voľnej úvahy. Režim premlčania musí byť v súlade s požiadavkami, ktoré vyplývajú zo zásady efektivity. Judikatúra Súdneho dvora objasňuje viacero aspektov, pokiaľ ide o dodržanie tejto zásady v súvislosti s premlčaním žalôb v oblasti ochrany spotrebiteľov. Keďže som mal prednedávnom príležitosť analyzovať uvedenú judikatúru v kontexte podobnom prejednávanej veci,³² obmedzím sa na zhrnutie záverov, ktoré sa z nej dajú vyvodiť.

66. Pri skúmaní zlučiteľnosti vnútroštátnych ustanovení so zásadou efektivity treba v prípade potreby vziať do úvahy zásady, na ktorých je založený vnútroštátny súdny systém, akými sú ochrana práva na obhajobu, zásada právnej istoty a riadny priebeh konania. Od spotrebiteľa teda v súvislosti s ochranou jeho záujmov možno požadovať určitú obozretnosť, pričom nedôjde k porušeniu zásady efektivity. Z tohto hľadiska určenie primeraných lehôt na podanie žalôb pod hrozbou preklúzie v záujme právnej istoty nemôže prakticky znemožniť alebo nadmerne sťažiť výkon práv, ktoré priznáva právny poriadok Únie. Naopak, lehotu nemožno považovať za primeranú, ak má za následok nezanedbateľné riziko, že spotrebiteľa odradí od toho, aby si

²⁹ Pozri rozsudok z 21. novembra 2002, C-473/00, EU:C:2002:705, bod 36.

³⁰ Pozri rozsudok z 5. marca 2020, C-679/18, EU:C:2020:167, bod 36.

³¹ Pozri rozsudok z 21. novembra 2002, C-473/00, EU:C:2002:705.

³² Pozri návrhy, ktoré som predniesol v spojených veciach Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale (C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:181, body 67 až 69). Pozri tiež body 37 a 38 vyššie.

účinne uplatnil svoje práva na súde, na ktorý sa obrátil predajca alebo dodávateľ. Inými slovami, primeraná lehota musí byť z vecného hľadiska dostatočná na to, aby umožnila spotrebiteľovi pripraviť a podať účinný opravný prostriedok.³³

67. Primeranosť lehoty – a teda jej súlad so zásadou efektivity – sa ďalej nedá určiť len na základe jej trvania. Treba vziať do úvahy všetky podmienky, ktoré s ňou súvisia, a najmä udalosť, v dôsledku ktorej začína plynúť.³⁴

68. Premlčacia lehota ponímaná spolu so všetkými relevantnými podmienkami sa nakoniec bude považovať za zlučiteľnú so zásadou efektivity, ak je prispôsobená osobitostiam dotknutej oblasti, aby nezmarila plnú účinnosť relevantných ustanovení práva Únie.

69. Práve z hľadiska týchto objasnení vyplývajúcich z judikatúry je potrebné preskúmať prejudiciálne otázky. Konkrétne treba určiť, či premlčacie lehoty stanovené v slovenskom práve možno považovať za primerané v zmysle judikatúry Súdneho dvora.

D. O prvej prejudiciálnej otázke

70. Z vysvetlení vnútroštátneho súdu vyplýva, že trojročná objektívna premlčacia lehota začína plynúť v okamihu, keď skutočne dôjde k bezdôvodnému obohateniu. Vyvodzujem z toho, že platba, ktorú spotrebiteľ vykoná s úmyslom plniť zmluvu, predstavuje udalosť, ktorou táto lehota začína plynúť. Uvedenú lehotu preto treba vypočítavať osobitne pre každú platbu uskutočnenú spotrebiteľom v priebehu plnenia zmluvy.³⁵

71. Také úverové zmluvy, akou bola aj zmluva uzatvorená medzi účastníkmi sporu vo veci samej, sa však v zásade plnia počas značne dlhého obdobia. Ekonomická funkcia úverových zmlúv totiž spočíva okrem iného v okamžitom poskytnutí určitej sumy, ktorú príjemca úveru následne postupne spláca po pripočítaní nákladov a úrokov.

72. Pokiaľ je v tejto súvislosti udalosťou, ktorou začína plynúť trojročná premlčacia lehota, každá platba vykonaná príjemcom úveru, je možné, že v rámci plnenia zmluvy, ktoré trvá viac ako tri roky, budú určité úkony príjemcu úveru premlčané, skôr než sa skončí platnosť zmluvy.³⁶ Platí to ešte viac pre úkony týkajúce sa platieb vykonaných tesne po uzatvorení zmluvy, čo môže predajcov alebo dodávateľov povzbudiť k tomu, aby „vybavili“ najväčšiu časť platieb, ktoré majú uskutočniť ich zákazníci.

73. Za týchto okolností môže režim premlčania spotrebiteľom systematicky odopierať možnosť domáhať sa vrátenia platieb uskutočnených na základe zmluvných podmienok, ktoré sú v rozpore so smernicami v oblasti ochrany spotrebiteľov, skôr než sa skončí platnosť dotknutej zmluvy. Nedá

³³ Pozri tiež v tomto zmysle rozsudok z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale (C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 62).

³⁴ Pozri tiež v tomto zmysle rozsudok z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale (C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:537, bod 61).

³⁵ T  to skutočnosť odli  huje návrh na začatie prejudici  lného konania v prejednávanej veci od spomenutej veci, v ktorej som predniesol návrhy. Pozri návrhy, ktoré som predniesol v spojených veciach Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale (C-698/18 a C-699/18, EU:C:2020:181).

³⁶ Pokiaľ ide o následky úvahy, pod  la ktorej preml  cacia lehota v prípade žalôb súvisiacich s obohaten  m z  ch  na plynúť v okamihu, keď spotrebiteľ uskutočniť platbu, pozri v tomto zmysle   TOWSKA, E.: *Kwalifikacje prawne w sprawach o sanacj   kredytów frankowych – da mihi factum dabo tibi ius. Stanowisko prof. Ewy   towskiej dla Forum Konsumentckiego przy RPO* [Stanovisko vypracovan   pre Fórum spotrebiteľov pôsobiacie pri po  lskom ombudsmanovi], https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Prof._Ewa_  towska_Kwalifikacje_prawne_w_sprawach_o_sanacj  _kredyt  w_frankowych_da_mihi_final_29.06.20.pdf, p. 17-18.

sa totiž vylúčiť, že spotrebiteľ, ktorý si nie je plne vedomý nesúlady zmluvy s právom Únie a obáva sa prípadného podania žaloby zo strany predajcu alebo dodávateľa, bude mať tendenciu splniť si zmluvné povinnosti. Za týchto okolností podľa všetkého nie je nezvyčajné, že spotrebiteľ sa informuje u advokáta alebo právneho poradcu o takom nesúlade po ukončení zmluvy. Platí to najmä pre zmluvy, ktoré sa plnia v priebehu mnohých rokov, čo nepredstavuje dostatočne dlhú dobu na to, aby sa mohlo od spotrebiteľa vyžadovať, aby preukázal určitú obozretnosť, pokiaľ ide o ochranu jeho záujmov, a informoval sa o takom nesúlade.

74. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba vychádzať z toho, že zásada efektivity bráni vnútroštátnej právnej úprave alebo jej výkladu, podľa ktorého trojročná premlčacia lehota, ktorá sa uplatní na žaloby o vydanie plnenia na základe zmluvných podmienok, ktoré sa považujú za nekalé v zmysle smernice 93/13, a/alebo na základe zmluvných podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice 2008/48, začína plynúť v okamihu, keď skutočne došlo k bezdôvodnému obohateniu.

75. Vzhľadom na odpoveď na prvú otázku nie je potrebné odpovedať na druhú otázku, ktorá bola položená len v prípade, že by sa na prvú otázku odpovedalo záporne. V analýze však budem pokračovať pre prípad, že Súdny dvor by nesúhlasil s mojím rozborom prvej otázky.

E. O druhej prejudiciálnej otázke

1. Úvodné poznámky k druhej prejudiciálnej otázke

76. Na to, aby som uviedol do kontextu problém, ktorého sa týka druhá otázka, musím pripomenúť, že podľa slovenského práva sa desaťročná objektívna premlčacia lehota na rozdiel od trojročnej uplatní len vtedy, ak sa preukáže úmyselnosť bezdôvodného obohatenia. Zdá sa teda, že nejde o všeobecnú premlčaciu lehotu, ktorá sa uplatní v zásade, ale o osobitnú lehotu.

77. Slovenská vláda, ktorá vychádza z tohto predpokladu, poukazuje na to, že druhá otázka, položená len pre prípad, že všeobecná trojročná objektívna premlčacia lehota by sa považovala za zlučiteľnú s požiadavkami práva Únie, je bezpredmetná, lebo osobitná desaťročná premlčacia lehota poskytuje dodatočnú výhodu, ktorá by teoreticky ani nemusela existovať. V každom prípade sa slovenská vláda domnieva, že právo Únie nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá túto výhodu podmieňuje tým, že spotrebiteľ preukáže úmyselnosť bezdôvodného obohatenia. Okrem toho túto úvahu nespochybňuje rozsudok CA Consumer Finance³⁷, na ktorý sa odvoláva vnútroštátny súd, lebo situácia, ktorá bola predmetom uvedenej veci, sa nedá porovnať so situáciou v prejednávanej veci.

78. Komisia zas tvrdí, že situácia, v ktorej spotrebiteľ musí preukázať úmyselné zavinenie poskytovateľa úveru na to, aby sa mohla uplatniť desaťročná objektívna premlčacia lehota, je v rozpore s právom Únie v oblasti ochrany spotrebiteľov.

79. V prvom rade tvrdí, že podmienka je nekalá v zmysle článku 3 ods. 1 smernice 93/13, ak nebola individuálne dojednaná a napriek požiadavke dobrej viery spôsobí značnú nerovnováhu v neprospech spotrebiteľa. Komisia z tohto ustanovenia vyvodzuje záver, že za existenciu nekalej zmluvnej podmienky zodpovedá výlučne poskytovateľ úveru a z existencie takej podmienky vyplýva, že poskytovateľ úveru nekonal v dobrej viere.

³⁷ Rozsudok z 18. decembra 2014, C-449/13, EU:C:2014:2464.

80. Komisia ďalej odkazuje na rozsudok Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen³⁸ a uvádza, že ak by na spotrebiteľovi spočívalo bremeno podmienok uplatnenia dlhšej premlčacej lehoty, než je trojročná lehota, bolo by to v rozpore s rozhodnutím Súdneho dvora, a že vzhľadom na povahu a význam verejného záujmu, z ktorého vychádza ochrana spotrebiteľov zaručená smernicou 93/13, jej článok 6 musí byť považovaný za ustanovenie rovnocenné s vnútroštátnymi pravidlami, ktoré majú v rámci vnútroštátneho právneho poriadku právnu silu noriem verejného poriadku.

81. Nakoniec Komisia na rozdiel od slovenskej vlády uvádza, že rozsudok CA Consumer Finance³⁹ je v súvislosti s prejednávanou vecou relevantný.

82. Vnútroštátny súd tak má pochybnosti, pokiaľ ide o odpoveď, ktorú treba poskytnúť na druhú otázku v súvislosti s tromi aspektmi, v ktorých sa účastníci konania nezhodnú: úloha úmyslu v systémoch upravených smernicami 93/13 a 2008/48, koexistencia objektívnych premlčacích lehôt v slovenskom práve a význam rozsudku CA Consumer Finance⁴⁰.

2. Úloha úmyslu v systémoch upravených smernicami 93/13 a 2008/48

83. Tvrdenia, ktoré Komisia vyvodzuje z článku 3 ods. 1 smernice 93/13, sú podľa všetkého založené na výklade tejto smernice, podľa ktorého v systéme, ktorý smernica stanovuje, je predpokladom existencie nekalej zmluvnej podmienky úmyselné zavinenie predajcu alebo dodávateľa, ktorý túto podmienku vložil do zmluvy uzatvorenej so spotrebiteľom.

84. Je pravda, že kritérium týkajúce sa dobrej viery (alebo skôr jej neexistencie) je uvedené v článku 3 ods. 1 smernice 93/13. Toto kritérium však nie je vôbec použité na to, aby odrážalo psychologické fenomény, ktoré sprevádzajú uzatvorenie zmluvy. Toto ustanovenie totiž odkazuje na uvedené kritérium s cieľom opísať výsledok, do ktorého musí zmluvná podmienka vyústiť, aby sa pokladala za nekalú. Ak použijem znenie tohto ustanovenia, taká podmienka musí spôsobiť značnú nerovnováhu napriek požiadavke dobrej viery.

85. Nejde o kritérium subjektívnej povahy, ale o objektívne kritérium.⁴¹ Tento výklad zodpovedá šestnástemu odôvodneniu smernice 93/13, ktoré zdôrazňuje objektívne prvky posúdenia existencie dobrej viery.⁴² V tomto smere Súdny dvor opakovane konštatoval, že pokiaľ ide o túto požiadavku, vnútroštátny súd musí preveriť, či predajca alebo dodávateľ, ktorý zaobchádza so spotrebiteľom čestne a rovnocenne, mohol rozumne očakávať, že by spotrebiteľ súhlasil s takouto podmienkou po individuálnom dojednaní.⁴³

86. Rovnako je pravda, že článok 3 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje, že nijaká nekalá podmienka nebola individuálne dojednaná. Z toho vyplýva, že zahrnutie nekalej podmienky do zmluvy a jej obsah sa vymykajú kontrole spotrebiteľa. Dalo by sa určite tvrdiť, že tieto dva prvky, naopak,

³⁸ Rozsudok zo 17. mája 2018, C-147/16, EU:C:2018:320.

³⁹ Rozsudok z 18. decembra 2014, C-449/13, EU:C:2014:2464, bod 32.

⁴⁰ Rozsudok z 18. decembra 2014, C-449/13, EU:C:2014:2464.

⁴¹ Pozri tiež MIKŁASZEWICZ, P.: Komentarz do art. 385¹ k.c. In: OSAJDA, K. (dir.): *Kodeks cywilny. Komentarz*. Varšava: Legalis, 2020, 26. vydanie, komentár k § 385¹ poľského občianskeho zákonníka, bod 10, ktorý uvádza, že ide o „porušenie dobrej viery“ v objektívnom zmysle.

⁴² Toto odôvodnenie najmä stanovuje, že hodnotenie nekalého charakteru podmienok podľa vybraných všeobecných kritérií najmä pri predaji alebo dodávkach verejného charakteru, ktoré zabezpečujú kolektívne služby, berúc do úvahy spoločnú zodpovednosť medzi užívateľmi, musí byť doplnené systémom celkového vyhodnotenia rôznych príslušných záujmov, čo predstavuje požiadavku dobrej viery.

⁴³ Pokiaľ ide o nedávnu judikatúru, pozri rozsudok z 3. októbra 2019, Kiss a CIB Bank (C-621/17, EU:C:2019:820, bod 50).

podliehajú výlučnej kontrole predajcu alebo dodávateľa. Nedá sa však z toho vyvodiť záver, že smernica si vyžaduje, aby predajca alebo dodávateľ vložil do zmluvy uzatvorenej so spotrebiteľom nekalú podmienku úmyselne, ani že zavádza domnienku v tomto zmysle.

87. V systéme stanovenom smernicou 93/13 úmysel vložiť do zmluvy nekalú podmienku alebo spôsobiť značnú nerovnováhu v neprospech spotrebiteľa nie je podstatný. Taký systém posilňuje ochranu spotrebiteľov, lebo vylučuje samotnú možnosť pustiť sa do diskusie o tom, či sa predajca alebo dodávateľ previnil na účely článku 6 tejto smernice alebo prípadne či sa mu podarilo vyvrátiť domnienku, ktorú smernica stanovuje.⁴⁴ Zodpovednosť predajcu alebo dodávateľa totiž treba považovať za objektívnu zodpovednosť už len z toho dôvodu, že použil nejakú podmienku.

88. Okrem toho aj keby systém upravený v smernici 93/13 bol založený na myšlienke, že nekalá povaha zmluvnej podmienky je podmienená úmyselným zavinením predajcu alebo dodávateľa, také zavinenie v zmysle tejto smernice by nevyhnutne nemuselo zodpovedať pojmu „úmyselné zavinenie“ v zmysle práva členského štátu. Existencia nekalej podmienky v zmysle uvedenej smernice tak nevyhnutne neznamená, že sú splnené podmienky umožňujúce uplatniť desaťročnú objektívnu premlčaciu lehotu v zmysle slovenského práva.

89. To isté platí, pokiaľ ide o článok 10 ods. 2 smernice 2008/48, podľa ktorého je uvedenie nesprávnej RPMN v rozpore s týmto ustanovením, pričom úmysel predajcu alebo dodávateľa nemôže mať vplyv na jeho práva ani na práva spotrebiteľa.

90. V dôsledku toho systém stanovený smernicou 93/13 nie je založený na myšlienke, že každá nekalá podmienka má za následok úmyselné alebo zavinené správanie predajcu alebo dodávateľa. Táto smernica si totiž nevyžaduje, aby sa spotrebiteľ mohol dovoliť osobitnej premlčacej lehote, ktorá sa uplatní v prípade úmyselného bezdôvodného obohatenia. To isté platí, pokiaľ ide o systém stanovený v smernici 2008/48 a uvedenie nesprávnej RPMN.

3. Koexistencia premlčacích lehôt

91. Slovenská vláda a Komisia zdôrazňujú, že desaťročná objektívna premlčacia lehota je vo vzťahu k trojročnej lehote doplnková. Nezhodnú sa na tom, aké následky má koexistencia týchto lehôt na zlučiteľnosť dlhšej lehoty s právom Únie.

92. Za predpokladu, že všeobecná trojročná premlčacia lehota posudzovaná samostatne v praxi neznemožňuje ani nadmerne nesťažuje výkon práv, ktoré spotrebiteľom priznáva právo Únie,⁴⁵ je ťažké domnievať sa, že osobitná desaťročná premlčacia lehota, ktorá dopĺňa trojročnú lehotu, nespĺňa požiadavky vyplývajúce zo zásady efektivity.

⁴⁴ Je určite pravda, že vnútroštátny režim bezdôvodného obohatenia môže pripisovať dôležitosť tomu, že spotrebiteľ alebo predajca či dodávateľ si je vedomý bezdôvodnosti platieb, ktoré spotrebiteľ vykonal. Taký režim môže najmä stanoviť, že platby uskutočnené osobou, ktorá vedela o ich bezdôvodnosti, osoba, ktorá sa obohatila, nemusí vrátiť. Bolo by však potrebné preskúmať, či je tento režim v súlade so smernicami 93/13 a 2008/48, ako aj s ich potrebným účinkom. Pokiaľ ide o problematiku vedomosti zmluvných strán v súvislosti s nekalými podmienkami, pozri ŁĘTOWSKA, E.: *Kwalifikacje prawne w sprawach o sanację kredytów frankowych – da mihi factum dabo tibi ius. Stanowisko prof. Ewy Łętowskiej dla Forum Konsumentckiego przy RPO* [Stanovisko vypracované pre Fórum spotrebiteľov pôsobiace pri poľskom ombudsmanovi], [https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Prof.](https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Prof._Ewa_Łętowska_Kwalifikacje_prawne_w_sprawach_o_sanację_kredytów_frankowych_da_mihi_final_29.06.20.pdf)

[_Ewa_Łętowska_Kwalifikacje_prawne_w_sprawach_o_sanację_kredytów_frankowych_da_mihi_final_29.06.20.pdf](https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Prof._Ewa_Łętowska_Kwalifikacje_prawne_w_sprawach_o_sanację_kredytów_frankowych_da_mihi_final_29.06.20.pdf), p. 17. V každom prípade v prejednávanej veci táto problematika nie je relevantná, a to najmä vzhľadom na to, že druhá prejudiciálna otázka sa posudzuje len za predpokladu, že trojročná objektívna premlčacia lehota je v súlade s týmito smernicami.

⁴⁵ Pozri body 70 až 74 vyššie.

93. Každý prípad, v ktorom ide o to, či je vnútroštátne ustanovenie v súlade so zásadou efektivity, totiž treba posudzovať po zohľadnení postavenia tohto ustanovenia v celom konaní, jeho priebehu a osobitností na jednotlivých vnútroštátnych orgánoch. V rámci skúmania dodržiavania tejto zásady je potrebné vziať do úvahy všetky podmienky súvisiace s premlčacou lehotou.⁴⁶ Podľa tohto spôsobu uvažovania v rámci takého skúmania nemožno zabúdať na to, že ide o premlčaciu lehotu, ktorá je doplnková vo vzťahu k všeobecnej premlčacej lehote, ktorej súlad so zásadou efektivity bol overený.

94. Okrem toho na rozdiel od tvrdení Komisie povaha a význam verejného záujmu, z ktorého vychádza ochrana spotrebiteľov zaručená smernicou 93/13, nemôžu spochybniť úvahu, podľa ktorej je málo pravdepodobné, že by osobitná desaťročná premlčacia lehota doplnková vo vzťahu k trojročnej lehote, ktorá je v súlade so zásadou efektivity, nedodržiavala požiadavky vyplývajúce z tejto zásady. Ak úmysel predajcu alebo dodávateľa, pokiaľ ide o jeho obohatenie, nie je podstatný z hľadiska práva Únie,⁴⁷ treba vychádzať z toho, že právo Únie si vo vzťahu k úmyselnému obohateniu nevyžaduje, aby sa spotrebiteľ mohol dovolávať osobitnej premlčacej lehoty, ktorá je dlhšia než všeobecná premlčacia lehota.

4. Význam rozsudku *CA Consumer Finance*

95. V rozsudku *CA Consumer Finance*⁴⁸ Súdny dvor konštatoval, že smernica 2008/48 bráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej dôkazné bremeno nesplnenia povinností upravených v jej článkoch 5 a 8 (poskytnutie informácií pred uzatvorením zmluvy a overenie úverovej bonity spotrebiteľa) zaťažuje spotrebiteľa, a to z dôvodu, že taká právna úprava porušuje zásadu efektivity. Súdny dvor totiž poukázal na jednej strane na to, že spotrebiteľ nedisponuje prostriedkami, ktoré by mu umožňovali preukázať, že poskytovateľ úveru si nesplnil svoje povinnosti. Na druhej strane uviedol, že účinné vykonanie práv priznaných touto smernicou zabezpečuje vnútroštátna právna úprava, podľa ktorej je poskytovateľ úveru v zásade povinný preukázať pred súdom správny výkon týchto povinností.⁴⁹

96. V prvom rade musím poukázať na to, že vo veci *CA Consumer Finance*⁵⁰ sa právny problém dôkazného bremena riešil v inom kontexte než v prejednávanej veci. Tak ako v rozsudku *OPR-Finance*⁵¹, ktorý som stručne skúmal v bode 61 vyššie, išlo o žalobu, ktorú podal predajca alebo dodávateľ proti spotrebiteľovi.

97. Ďalej sa právny problém v súvislosti s dôkazným bremenom, ktorý bol predmetom uvedeného rozsudku, týkal opomenutí zo strany predajcu alebo dodávateľa, na základe ktorých mohol spotrebiteľ podať žalobu alebo vnútroštátny súd námietku *ex officio*. Naopak, úmyselnosť konania predajcu alebo dodávateľa je nepodstatná v systémoch stanovených smernicami 93/13 a 2008/48, pokiaľ ide o uvedenie nesprávnej RPMN.

⁴⁶ Pozri tiež bod 67 vyššie.

⁴⁷ Pozri body 83 až 90 vyššie.

⁴⁸ Rozsudok z 18. decembra 2014, C-449/13, EU:C:2014:2464.

⁴⁹ Rozsudok z 18. decembra 2014, *CA Consumer Finance* (C-449/13, EU:C:2014:2464, body 27 a 28).

⁵⁰ Rozsudok z 18. decembra 2014 (C-449/13, EU:C:2014:2464).

⁵¹ Rozsudok z 5. marca 2020, (C-679/18, EU:C:2020:167, bod 36).

98. Pokiaľ by sa Súdny dvor domnieval, že taká trojročná objektívna premlčacia lehota, aká je predmetom prvej otázky, nie je z hľadiska zásady efektivity problematická za takých okolností ako v prejednávanej veci, navrhujem, aby konštatoval, že táto zásada vo všeobecnosti nebráni ani takej desaťročnej objektívnej premlčacej lehote, ktorá dopĺňa trojročnú lehotu a je predmetom druhej otázky.

99. Bez toho, aby boli dotknuté predchádzajúce doplnkové úvahy súvisiace s druhou otázkou, však trvám na stanovisku, ktoré som uviedol v bode 74 vyššie.

V. Návrh

100. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prvú a druhú prejudiciálnu otázku, ktoré položil Krajský súd v Prešove (Slovensko), takto:

Zásada efektivity bráni vnútroštátnej právnej úprave alebo jej výkladu, podľa ktorého trojročná premlčacia lehota, ktorá sa uplatní na žaloby o vydanie plnenia na základe zmluvných podmienok, ktoré sa považujú za nekalé v zmysle smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, a/alebo na základe zmluvných podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS, začína plynúť v okamihu, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu.